

اصل و فرع در طب اسلامی

دکتر رضا منتظر - پزشک عمومی

تهران، خ کارگرشمالی، خ گردآفرید، پلاک ۱۲، مرکز پزشکان سلامت نگر /

تلفن: ۰۹۱۲ ۳۸۰۳۴۷۹ / ۰۲۱۲۲۹۶۵۶۸۶

پست الکترونیک: dr_rezamontazer@yahoo.com

مقدمه:

طب اسلامی شامل مجموعه تعالیمی است که توسط قرآن کریم یا روایات معتبر معصومین علیهم السلام به منظور حفظ سلامت یا درمان بیماری ها بیان شده است. طبق این تعریف رفتار یا دارویی جزء طب اسلامی محسوب می شود که حداقل، اشاره ای به آن در کلام وحی موجود باشد و گرنه طب اسلامی نیست هرچند موثر باشد.

در سال های اخیر شاهدیم که به موازات پیشرفت های به دست آمده، در مورد مفهوم «طب اسلامی» ابهام هایی پدید آمده، سوال هایی مطرح و بعضا نظراتی انحرافی ارائه شده است لذا به سبب اهمیت موضوع لازم دیدم در مورد این دیدگاه های اشتباه مقداری توضیح دهم.

بحث:

یکی از مهمترین دیدگاههای نادرست که در متن مقاله مورد بحث قرار گرفته اند عبارت است از این که به عقیده ی عده ای از صاحب نظران، دستاوردهای بشری جزء طب اسلامی محسوب می شود. این عزیزان با استناد به این روایت که «علینا بالاصول و علیکم بالتقریع»، می گویند:

«طب اسلامی بیشتر یک مکتب فکری و ارزشی است نه درمانی لذا پیشرفت های طب رایج، اگر برای جان انسان ها مفید باشد و تضادی با اصول شرعی نداشته باشد جزء طب اسلامی محسوب می شود.»

واقع امر این است که این تعریف زیبا، نه تنها کاربردی نیست و دردی از ما دوا نمی کند بلکه طب اسلامی را از حیز انتفاع ساقط می گرداند. پاسخ به این عده که طب اسلامی را قبول دارند اما در تعریف آن دچار اشتباه بزرگی شده اند در چند محور قابل بیان است:

- طب اسلامی مکتب درمانی است نه صرفا فکری :
- نجات بخش بودن معیار لازم در طب اسلامی است ولی کافی نیست :
- باید بین طب اسلامی و طب مورد تایید اسلام افتراق قائل شد :
- طب اسلامی، مکتبی پیشرو است نه دنباله رو :
- انتخاب روش درمان جزء اصول است نه فروع :
- جایگاه عقل و اجتهاد در طب اسلامی کجاست ؟

نتیجه: موثر بودن یک درمان دلیل بر مورد تایید بودن آن نیست بلکه روش درمان هم باید مورد تایید وحی باشد و انتخاب روش های درمان مجاز، جزء اصول بیان شده در کلام ائمه (ع) است نه فروع قابل اجتهاد یعنی چنین نیست که مجاز باشیم برای درمان، هرکاری را انجام دهیم و هر راهی را برویم. اعمال جراحی و دستکاری بدن آخرین مرحله در درمان بوده و زمانی جایزند که روش های مورد تایید در طب اسلامی نتیجه نداده باشند. بنابراین بزرگوارانی که فرموده اند باید درمانهایی از طب رایج که نجات بخش است را جزء طب اسلامی به حساب آورد در تشخیص اصل و فرع دچار اشتباه شده اند. انتخاب روش درمان بخش کوچکی از طبابت است. اصل تشخیص مزاج بیمار است که این مهم از وظایف طبیب متبحر است. و این که روش درمان مورد تایید وحی، برای چه کسی در کدام روز از ایام ماه و به چه مقدار انجام شود و نیز اجتهاد این که کدام روش درمان بر دیگر روشها تقدم دارد مثلا اول حجامت یا فصد انجام شود یا قی یا مسهل بدهیم با درایت و تشخیص طبیب است.

منابع:

نرم افزار جامع الاحادیث، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی قم

طب اسلامی، گنجینه ی تندرستی - منتظر رضا، انتشارات نسل نیکان، چاپ دوم ۱۳۸۹

دیوان اشعار شیخ بهایی

دیوان اشعار مولوی